Europos Sąjungos
oficialusis leidinys

LT
C serija

C/2024/2837

2024 5 8

P9_TA(2023)0396

# Dalyvavimo teisės stiprinimas: rinkimų procesų legitimumas ir atsparumas neliberaliose politinėse sistemose ir autoritariniuose režimuose

**2023 m. lapkričio 9 d. Europos Parlamento rekomendacija Tarybai ir Komisijos pirmininko pavaduotojui ir Sąjungos vyriausiajam įgaliotiniui užsienio reikalams ir saugumo politikai dėl „Dalyvavimo teisės stiprinimas: rinkimų procesų legitimumas ir atsparumas neliberaliose politinėse sistemose ir autoritariniuose režimuose“ (2022/2154(INI))**

(C/2024/2837)

*Europos Parlamentas,*

— atsižvelgdamas į Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją, ypač į jos 21 straipsnio 3 dalį,

— atsižvelgdamas į Tarptautinį pilietinių ir politinių teisių paktą ir prie jo pridėtą Bendrąją pastabą Nr. 25 dėl teisės dalyvauti viešuosiuose reikaluose, balsavimo teisių ir lygių sąlygų stoti į valstybinę tarnybą,

— atsižvelgdamas į Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos pirmojo protokolo 3 straipsnį,

— atsižvelgdamas į Tarptautinės konvencijos dėl visų formų rasinės diskriminacijos panaikinimo 5 straipsnio c punktą,

— atsižvelgdamas į Konvencijos dėl visų formų diskriminacijos panaikinimo moterims 7 straipsnio a punktą,

— atsižvelgdamas į JT tarptautinio rinkimų stebėjimo principų deklaraciją,

— atsižvelgdamas į Piliečių organizacijų vykdomo nepartinio rinkimų stebėjimo ir stebėsenos bendrųjų principų deklaraciją, kuriai pritarė keli rinkimų stebėjimo tinklai, įskaitant Vidaus rinkimų stebėtojų pasaulinį tinklą,

— atsižvelgdamas į 2000 m. balandžio 11 d. Komisijos komunikatą dėl ES pagalbos rinkimams ir jų stebėjimo (COM (2000)0191),

— atsižvelgdamas į JT gaires valstybėms dėl veiksmingo teisės dalyvauti viešuosiuose reikaluose įgyvendinimo,

— atsižvelgdamas į 2020 m. kovo 25 d. Komisijos ir Komisijos pirmininko pavaduotojo ir Sąjungos vyriausiojo įgaliotinio užsienio reikalams ir saugumo politikai bendrą komunikatą „2020–2024 m. ES žmogaus teisių ir demokratijos veiksmų planas“ (JOIN(2020)0005),

— atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 118 straipsnį,

— atsižvelgdamas į Užsienio reikalų komiteto pranešimą (A9-0323/2023),

A. kadangi piliečių teisės dalyvauti tvarkant viešuosius reikalus, apimanti teisę balsuoti, kandidatuoti ir būti išrinktiems per periodiškai rengiamus tikrai demokratinius, laisvus, skaidrius, patikrinamus rinkimus yra pagrindinės, tarptautiniu mastu pripažintos žmogaus teisės;

B. kadangi Visuotinės žmogaus teisių deklaracijos 21 straipsnyje teigiama, kad kiekvienas turi teisę dalyvauti savo šalies valdyme ir kad periodiškai rengiamų, tikrų ir visuotinių rinkimų metu išreikšta žmonių valia turi būti valdžios pagrindas; kadangi tai patvirtinta Tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto 25 straipsnyje;

C. kadangi Tarptautinės konvencijos dėl visų formų rasinės diskriminacijos panaikinimo 5 straipsnio c punkte teigiama, kad konvencijos šalys įsipareigoja uždrausti ir panaikinti visų formų rasinę diskriminaciją ir garantuoti kiekvieno žmogaus lygiateisiškumą prieš įstatymą nepriklausomai nuo rasės, odos spalvos, tautybės ar etninės kilmės realizuojant politines teises, ypač teisę dalyvauti rinkimuose – balsuoti ir iškelti savo kandidatūrą; kadangi vis dėlto kai kurios socialinės grupės, pvz., mažumos, asmenys su negalia, nerezidentai ir benamiai, susiduria su papildomais iššūkiais ir diskriminacija;

D. kadangi, JT vyriausiojo žmogaus teisių komisaro biuro duomenimis, teisė dalyvauti laisvuose ir sąžiningose rinkimuose yra neatsiejamai susijusi su kitomis pagrindinėmis teisėmis; kadangi tam, kad teise balsuoti ir būti išrinktam būtų galima naudotis iš tikrųjų, reikia, kad vyrautų aplinka, kurioje būtų laikomasi pilietinių, politinių, ekonominių, socialinių ir kultūrinių teisių ir visi galėtų jomis naudotis, įskaitant teisę į lygybę, teisę į nediskriminavimą, teisę į švietimą, teisę į nuomonės ir saviraiškos laisvę, teisę į taikių susirinkimų ir asociacijų laisvę, religijos ir tikėjimo laisvę, teisę į saugumą ir į veiksmingą teisių gynimo priemonę; kadangi siekiant užtikrinti, kad rinkimai būtų laisvi ir teisingi, būtina užtikrinti moterų dalyvavimą;

E. kadangi ilgas demokratines tradicijas turinčiose liberaliose viso pasaulio valstybėse stebimos nerimą keliančios jų demokratinės struktūros irimo tendencijos, lemiančios demokratijos mažėjimą ir autokratizaciją, kaip matyti iš neliberalizmo didėjimo, mažėjančio dalyvavimo rinkimuose masto, didėjančio nusivylimo vyraujančiomis politinėmis partijomis ir vadovais bei ekstremistų partijų augimo; kadangi šių ekstremistų partijų vis didesniu mastu propaguojamos neapykantą kurstančios kalbos, nukreiptos prieš pažeidžiamas bendruomenes, įskaitant etnines mažumas ir migrantus, sukuria smurto atmosferą ir neleidžia sudaryti sąlygų, būtinų tam, kad žmonėms galėtų naudotis savo teise į politinį dalyvavimą; kadangi nerimą keliančias pagrindinių taisyklėmis grindžiamos tarptautinės tvarkos principų blogėjimo tendencijas šiuo metu labai aštrina neteisėtas, neišprovokuotas ir nepateisinamas Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą;

F. kadangi tikri demokratiniai rinkimai yra būtinas įtraukaus ir atskaitingo valdymo aspektas, nes jie suteikia valdžios institucijoms piliečių įgaliojimus;

G. kadangi organizacijos „Freedom House“ duomenimis 80 proc. žmonių gyvena nelaisvose arba iš dalies laisvose šalyse ir tai riboja jų pagrindines žmogaus teises; kadangi daugiau kaip trečdalis pasaulio gyventojų gyvena autoritarinio valdymo sąlygomis;

H. kadangi autokratiniai ir neliberalūs režimai trukdo naudotis teise dalyvauti tikruose rinkimuose, be kita ko, dėl to, kad sukuriamos teisinės ir administracinės kliūtys, neleidžiančios atspindėti žmonių valios, mažinama erdvė pilietinei visuomenei, vykdomas rinkėjų bauginimas ir suklastoti rinkimai siekiant įtvirtinti režimo galią; kadangi tokie rinkimai nėra nei laisvi, nei skaidrūs, nei patikrinami, nei pliuralistiniai ar sąžiningi, juose nėra tikrų politinių debatų ir jų metu nepagrįstai ribojama teisė balsuoti, kandidatuoti ir būti išrinktam; kadangi savavališka ir politiškai suklastota opozicijos kandidatų diskvalifikacija taip pat yra priemonė, kurią autokratiniai režimai tradiciškai naudoja kišdamiesi į rinkimų procesus;

I. kadangi autokratiniai ir neliberalūs režimai vis dažniau sukuria tokį naratyvą, kuriame nedemokratiniai rinkimai pristatomi kaip tikri rinkimai siekiant įgyti teisėtumą tarptautiniu ir nacionaliniu mastu, o tai yra nepagrįsta dėl nedemokratiškos rinkimų eigos; kadangi tokiu atveju šalies viduje šis teisėtumas naudojamas siekiant didinti žmonių paklusnumą ir paramą režimui bei stiprinti jo teisę valdyti, taip pat sumažinti bet kokį pasipriešinimą režimui ir paneigti opozicijos teisėtumą;

J. kadangi ES turėtų būti labai atsargi rinkdamasi vietas rinkimų stebėjimui, kad nebūtų laikoma įteisinančia jėga, pritariančia nedemokratinių rinkimų rezultatams;

K. kadangi teismų nepriklausomumo ir teisinės valstybės silpnėjimas ir bendras demokratijos mažėjimas autokratiniuose ir neliberaliuose režimuose sudaro sąlygas šių režimų įteisinimo strategijoms, be kita ko, naikinant veiksmingą represinių teisės aktų taikymo kontrolę, kontroliuojant žiniasklaidą ir kenkėjiškai kišantis į skaitmeninius komunikacijos kanalus;

L. kadangi žiniasklaidos laisvė ir pliuralizmas yra nepaprastai svarbūs teisės į saviraiškos laisvę bei informaciją elementai ir sudaro sąlygas demokratinei, laisvai ir dalyvaujančiai visuomenei; kadangi žiniasklaidos priemonių nuosavybės ir finansavimo skaidrumas bei apsaugos priemonės, kuriomis siekiama užtikrinti žiniasklaidos pliuralizmą ir išvengti galios koncentracijos, kiek tai susiję su žiniasklaida, platformų operatoriais ir interneto tarpininkais, yra labai svarbūs tam, kad žiniasklaida galėtų atlikti savo vaidmenį; kadangi labai svarbu, kad piliečiai turėtų prieigą prie nepriklausomos ir patikimos informacijos; kadangi skleidžiant klaidingą informaciją, propagandą ir dezinformaciją sukuriama visuotinio skepticizmo atmosfera, kuri kelia grėsmę informacijos laisvei ir demokratinėms diskusijoms;

M. kadangi autokratiniai ir neliberalūs režimai sukūrė naujų būdų ir imitacinių reikalavimų laikymosi strategijų, kad būtų galima apeiti reikalavimą visapusiškai laikytis tarptautinių rinkimų stebėjimo standartų atvirai jų neatsisakant; kadangi tokios strategijos apima tarptautinių standartų neatitinkančią vidaus ir tarptautinę stebėjimo veiklą, pvz., pasitelkiant netikrus rinkimų stebėtojus, padeda pakreipti porinkiminį naratyvą autokratiniams ir neliberaliems režimams palankia linkme; kadangi tokių režimų piliečiai turi ribotas galimybes stebėti rinkimus, o jei jie rinkimus stebi, režimai daro viską, kas yra jų galioje, kad diskredituotų stebėtojus arba paverstų niekais jų pastangas;

N. kadangi autokratinių ir neliberalių režimų pastangos užtikrinti tarptautinį vienas kito suklastotų rinkimų teisėtumą yra vis geriau organizuotos vykdant netikrą tarptautinę rinkimų stebėjimų veiklą; kadangi šie režimai, netrukdomai atkartodami ir plėtodami nesąžiningą praktiką bei vykdydami jos sklaidą, prisideda prie visuotinio pasitikėjimo demokratinėmis institucijomis erozijos; kadangi autokratiniai ir neliberalūs režimai taip pat naudojasi tarptautinėmis institucijomis savo naudai, įskaitant konkuruojančių normų propagavimą pasaulinėse valdymo institucijose ir nesąžiningų rinkimų įteisinimą;

O. kadangi ES rinkimų stebėjimo misijomis siekiama stiprinti pasitikėjimą rinkimais, atgrasyti nuo sukčiavimo ir pateikti informacija bei faktais pagrįstą rinkimų procesų vertinimą;

P. kadangi pastaraisiais metais padidėjo išpuolių prieš nešališkus rinkimų stebėtojus sunkumas ir mastas, įskaitant priekabiavimą, šmeižtą, grasinimus, teisių pažeidimus, išsiuntimus, fizinį smurtą ir netgi žudymus, ir dėl to jų svarbaus darbo aplinka pasidarė neapibrėžta ir nesaugi; kadangi ES rinkimų stebėtojus laiko žmogaus teisių gynėjais;

Q. kadangi įtampa tarp demokratinių valstybių ir autoritarinių režimų tampa vis labiau geopolitinė; kadangi dėl šios tendencijos ES turi kelti savo demokratinius klausimus aukščiausiu politiniu lygmeniu, be kita ko, kurdama strategiškesnius demokratijos aljansus ir laikydama demokratijos propagavimą ir gynimą strateginiu interesu bei pagrindine savo geoekonominės ir prekybos strategijos dalimi, taip pat rasti novatoriškų būdų, kaip paremti pilietines jėgas, viešai pasisakančias prieš autokratijas ir jų rinkimų įteisinimo strategijas;

R. kadangi ES turėtų laikytis sistemingo požiūrio į teisę dalyvauti, be kita ko, demonstruodama savo tvirtą ryšį su žmogaus teisėmis, demokratija ir teisine valstybe ir nuosekliai šalindama rinkimų trūkumus, taip pat ir tada, kai jų atsiranda artimose šalyse partnerėse; kadangi ES, imdamasi šių veiksmų, turėtų skirti dėmesį ne tik rinkimų procesams, bet ir su jais susijusiam kontekstui ir priežastims, nulemiančioms autoritarinę legitimaciją; kadangi Europos subjektai neturėtų prisidėti prie neliberalių ir autokratinių režimų rengiamų rinkimų įteisinimo;

1. rekomenduoja Tarybai ir Komisijos pirmininko pavaduotojui ir Sąjungos vyriausiajam įgaliotiniui užsienio reikalams ir saugumo politikai:

***Informuotumas apie teisę dalyvauti tikruose rinkimuose***

a) parengti ir įgyvendinti ryžtingesnius ir veiksmingesnius ES veiksmus, kuriais būtų skatinama ir saugoma teisė dalyvauti, kuri yra universali žmogaus teisė, kaip daug platesnės paramos žmogaus teisėms ir demokratijai strategijos dalis; užtikrinti, kad šiais veiksmais būtų užtikrinamas lyčių aspekto integravimas ir pažeidžiamų grupių įtrauktis;

b) pabrėžti esminį ryšį tarp teisės dalyvauti tikruose rinkimuose ir kitų pagrindinių laisvių, visų pirma judėjimo, nuomonės ir saviraiškos, susirinkimų ir asociacijų laisvių, taip pat teisės nebūti diskriminuojamam, nes be jų neįmanoma veiksmingai naudotis teise dalyvauti tikruose rinkimuose; be to, pabrėžia itin svarbų teisinės valstybės vaidmenį šioje srityje;

c) sistemingai ir tvirtai reaguoti į ES nepriklausančių šalių bandymus apriboti mažumų, įskaitant etnines ir religines mažumas, jaunimo, moterų, čiabuvių grupių ir kitų socialinių grupių naudojimąsi teise dalyvauti; visų pirma raginti ES nepriklausančių šalių valdžios institucijas stebėti valdžios institucijų ir išrinktų pareigūnų neapykantą kurstančias kalbas ir imtis griežtų ir konkrečių priemonių bei sankcijų prieš jas, kad būtų laikomasi visiško rasizmo ir diskriminacijos netoleravimo požiūrio;

d) bendrauti su ES nepriklausančiomis šalimis siekiant užtikrinti prieinamą ir įgalinančią aplinką asmenims su negalia, kad jie galėtų dalyvauti politiniame ir visuomeniniame savo bendruomenių gyvenime; visų pirma atkreipti dėmesį į būtinybę šalinti teisines ir administracines politinio dalyvavimo kliūtis užtikrinant, kad balsavimo procedūros, priemonės ir rinkiminė medžiaga būtų prieinamesnės, išplečiant galimybes dalyvauti politiniame ir visuomeniniame gyvenime, didinant informuotumą asmenų su negalia politinio dalyvavimo klausimu ir renkant duomenis, kad būtų įvertintas toks politinis dalyvavimas;

e) supaprastinti teisę dalyvauti įgyvendinant ES išorės veiksmų priemonių rinkinį, kurį turi įgyvendinti Europos Sąjungos delegacijos ES nepriklausančiose šalyse, labai glaudžiai bendradarbiaudamos su valstybių narių ambasadomis;

f) pripažinti ir šalinti naudojimosi teise dalyvauti trūkumus Europos Sąjungoje, siekiant sustiprinti ES išorės veiksmų šioje srityje teisėtumą ir patikimumą;

g) pripažinti, kad autokratiniuose ir neliberaliuose režimuose gyvenantys žmonės patiria didelių sunkumų gauti faktinę ir necenzūruotą su rinkimais susijusią informaciją ir atskirti ją nuo režimo remiamos propagandos, įskaitant patikimą informaciją apie kandidatus, balsavimo prioritetus ir rinkimų proceso eigą, o tai riboja jų išteklius, reikalingus norint įvertinti, ar rinkimai iš tiesų yra konkurencingi ir ar piliečių prioritetai atsispindi rezultatuose, ir dirbti siekiant užkirsti kelią piktnaudžiavimui viešaisiais ištekliais ir balsų pirkimui; atsižvelgti į neigiamus suklastotų, neskaidrių ir ne pagal įstatymus vykdomų rinkimų padarinius civilių gyventojų nuotaikoms, nes tokie rinkimai lemia nepasitikėjimą tiek nacionalinėmis, tiek tarptautinėmis valdymo institucijomis;

h) pripažinti galimybės naudotis visuotiniu ir nemokamu švietimu, kuris sudarytų galimybes asmenims laisvai priimti sprendimus per rinkimus, svarbą;

***ES priemonės ir procedūros***

i) kovoti su naratyvu, kurį skatina autokratiniai ir neliberalūs režimai, kad jie turi savo piliečių įgaliojimus po tikrų rinkimų; šiuo atžvilgiu parengti išsamią ES visuotinę strategiją, skirtą kovoti su priemonėmis, kurias šie režimai naudoja rinkimams įteisinti, kaip antai, netikri stebėtojai ir šešėlinės rinkimų stebėjimo grupės, taip pat ir iš ES valstybių narių bei ES institucijų, pvz., kai kurie Europos Parlamento nariai, vietoje standartizuotų tarptautinių misijų; užtikrinti, kad ši strategija apimtų ne vien dialogą ir ES susirūpinimo pareiškimus ir kad ja būtų siekiama pagerinti demokratijos ir teisinės valstybės standartus atitinkamose šalyse; bendradarbiauti su demokratinėmis šalimis siekiant sustiprinti tarptautines institucijas, kad autokratiniams ir neliberaliems režimams būtų užkirstas kelias jas infiltruoti ir naudoti savo tikslams;

j) stiprinti ryšį tarp rinkimų stebėjimo darbo ir platesnės ES paramos žmogaus teisėms ir demokratijai naudojant politines, komercines ir bendradarbiavimo priemones; autoritarines rinkimų įteisinimo strategijas laikyti ankstyvais pagrindinių nedemokratinių tendencijų simptomais ir atitinkamai reaguoti; priešintis autoritariniams naratyvams, kuriais saugumas supriešinamas su demokratija, taip apribojant pagrindines laisves prisidengus valstybės saugumu, ir autokratinių bei neliberalių režimų bandymus pasinaudoti tokiomis politikos sritimis, kaip klimatas, sportas ir tarptautinis vystymasis, siekiant nesąžiningai sustiprinti savo teisėtumą;

k) kovoti su autokratinių ir neliberalių režimų pastangomis šalies viduje kurti klaidingą suvokimą apie suklastotų rinkimų tikrumą; ypatingą dėmesį skirti autokratinių ir neliberalių režimų su rinkimų klastojimu susijusiam piktnaudžiavimui informacinėmis ir ryšių technologijomis bei dirbtiniu intelektu, nes jie tą vis dažniau vykdo siekdami padaryti neigiamą įtaką dalyvavimui skleisdami propagandą ir dezinformaciją bei ribodami prieigą prie informacijos apie opozicijos idėjas ir kandidatus;

l) stebėti ir demaskuoti privačių įmonių, kurių specializacija yra dezinformacijos kampanijos ir kurios siūlosi slapčia įsikišti į rinkimus ir manipuliuoti viešąja nuomone ES nepriklausančiose šalyse, vaidmenį; imtis veiksmingų priemonių siekiant užtikrinti, kad ES esančios viešųjų reikalų, žiniasklaidos ir interneto įmonės šitaip nesielgtų ir griežtai laikytųsi teisės į privatumą, ir užtikrintų tokį duomenų apsaugos lygį šalyse partnerėse, kokį privalo užtikrinti ES pagal Bendrąjį duomenų apsaugos reglamentą ([1]), visų pirma per rinkimų kampanijas; užtikrinti, kad šios įmonės laikytųsi JT verslo ir žmogaus teisių pagrindinių principų ir būtų traukiamos atsakomybėn, kai jos to nepadaro;

m) spręsti klausimą, susijusį su šališkų rinkimų stebėtojų pasitelkimu siekiant diskredituoti tikrų tarptautinių ir ES rinkimų stebėjimo misijų darbą;

n) pripažinti itin svarbų pilietinės visuomenės vaidmenį pasmerkiant suklastotus rinkimus ir paneigiant jų teisėtumą vietos gyventojų akyse; remti nepriklausomas pilietinės visuomenės organizacijas, demokratines opozicines jėgas, žmogaus teisių gynėjus ir žiniasklaidą, be kita ko, įgyvendinant gebėjimų stiprinimo ir komunikacijos strategijas, taip pat renkant duomenis apie teisės dalyvauti tikruose rinkimuose pažeidimus; pabrėžti, kad žiniasklaidos finansavimo skaidrumas ir tikrai laisva ir nepriklausoma žiniasklaida yra esminiai dalykai siekiant užkirsti kelią nederamai įtakai;

o) visų pirma per visą rinkimų ciklą remti vietos rinkimų stebėtojus, kurių veikla didina žmonių įsitikinimą, kad jų teisė dalyvauti tikruose rinkimuose bus gerbiama, ir kuo griežčiausiai pasmerkti išpuolius prieš juos; remti regioninius ir pasaulinius piliečių stebėtojų tinklus, kurie užtikrina solidarumą, gebėjimų stiprinimą ir keitimąsi patirtimi su vietos grupėmis, nes tai gali padėti kovoti su autokratinių ir neliberalių režimų pastangomis įteisinti vieni kitų rinkimus;

p) įtraukti informaciją apie tikrus rinkimus ir žmonių teisę juose dalyvauti, įskaitant informaciją apie visų mažumų teisę balsuoti, į paramos žmogaus teisėms ir demokratizacijai projektus pagal Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonę „Globali Europa“ ir Pasirengimo narystei paramos priemonę, įskaitant paramą rinkimų stebėtojams kaip žmogaus teisių gynėjams; šiuo tikslu remti pasaulinį švietimo žmogaus teisių klausimais universitetų tinklą; remti programas, kuriomis siekiama pagerinti rinkimams skirtą teisėkūros ir administracinę sistemą ES nepriklausančiose šalyse, be kita ko, remiant nacionalines rinkimų komisijas;

q) pasinaudoti ES kultūros diplomatijos ir tarptautinių kultūrinių ryšių priemonių rinkiniu siekiant stiprinti teisę dalyvauti, kovoti su autokratinių ir neliberalių režimų naratyvais, kuriais siekiama įteisinti suklastotus rinkimus, ir stiprinti universalią demokratinę kultūrą; plėtoti tokį bendradarbiavimą tikrų partneryščių pagrindu, visų pirma atsižvelgiant į tai, kad rinkimų skaidrumo užtikrinimas, užsienio kišimosi sustabdymas ir demokratijų tobulinimas yra nuolatinis darbas, kuriam reikalingi drąsūs, novatoriški ir bendri sprendimai;

r) labiau remti iniciatyvas, susijusias su rinkimų stebėjimo mokymu, žinių gilinimu vietos, regioniniu ir tarptautiniu lygmenimis bei bendravimu su vietos žiniasklaida ir pilietinės visuomenės organizacijomis; pabrėžti paramos vietos rinkimų stebėtojams ir jų gebėjimų stiprinimo svarbą siekiant užtikrinti tvaresnį požiūrį į demokratijos kūrimą;

s) remti Parlamento paramos demokratijai ir rinkimų koordinavimo grupę ir jos darbą, ypač rinkimų stebėjimo srityje; įvertinti, kaip reaguoti į vis dažnesnius atvejus, kai šalys atsisako kviesti ES stebėti savo rinkimus;

t) atidžiai stebėti ES ir ESBO Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuro (ODIHR) rinkimų stebėjimo misijų rekomendacijų priėmimą ir įgyvendinimą ir įtraukti jas kaip esminį elementą į bendrą ES ir atitinkamos šalies santykių sistemą; įgyvendinti tinkamus tolesnius veiksmus dėl ES rinkimų stebėjimo misijų rekomendacijų ir numatyti aktyvesnį Parlamento dalyvavimą; užtikrinti, kad ES vieši pareiškimai, susiję su rinkimais ES nepriklausančiose šalyse, griežtai atitiktų ES vertybes demokratijos, žmogaus teisių ir rinkimų srityse ir derėtų su ES rinkimų stebėjimo misijų išvadomis;

([1]) 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) (OL L 119, 2016 5 4, p. 1).

u) apsvarstyti teisę dalyvauti ir visus kitus su rinkimų sąžiningumu susijusius aspektus ES nepriklausančiose šalyse vedant ES dialogus žmogaus teisių klausimais; užtikrinti, kad šie dialogai būtų papildyti segmentu, per kurį būtų įtraukiamos nepriklausomos pilietinės visuomenės organizacijos;

v) taikyti ES visuotinį sankcijų už žmogaus teisių pažeidimus režimą (ES Magnitskio aktą) asmenims, atsakingiems už sunkius teisės dalyvauti ir demokratinių rinkimų standartų pažeidimus, ir toliau naudotis ES ribojamosiomis priemonėmis siekiant nubausti tuos, kurie pamažu ir slapčia silpnina demokratiją ir teisinę valstybę ES nepriklausančiose šalyse; užtikrinti, kad tokių ribojamųjų priemonių taikymo sustabdymas priklausytų nuo tikro žmogaus teisių, demokratijos ir teisinės valstybės padėties pagerėjimo atitinkamoje šalyje; apsvarstyti galimybę parengti veiksmingas ir atgrasomąsias priemones, taikytinas asmenims, kurie dalyvauja netikrose rinkimų stebėjimo misijose, įskaitant ES valstybių narių nacionalinių parlamentų narius bei politikus ir Europos Parlamento narius;

w) pripažinti ES ir ESBO Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuro rinkimų stebėjimo misijų vaidmenį (taip pat Parlamento vaidmenį) teikiant rinkimų tikrumo įrodymus ir toliau tobulinti šią priemonę, be kita ko, didinant jos matomumą, smerkiant netikras rinkimų stebėjimo misijas ir gerinant komunikacijos prieš ir po rinkimų strategiją; didinti paramą ilgalaikėms rinkimų stebėjimo misijoms, nes kai kurie iš šiurkščiausių rinkimų proceso pažeidimų padaromi iki rinkimų dienos; pasirūpinti, kad ES rinkimų stebėjimo misijų dalyviai turėtų tinkamų ir naujausių techninių žinių ir išteklių, kad galėtų tinkamai stebėti aspektus, susijusius su nauja rizika, kylančia dėl naujų rinkimų informacijos ir ryšių technologijų naudojimo;

***ES veiksmai tarptautiniuose forumuose***

x) skatinti demokratinių šalių, daugiašalių institucijų, pavyzdžiui, ESBO Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuro ir Europos Tarybos, ir organizacijų, kurios patvirtino JT tarptautinio rinkimų stebėjimo principų deklaraciją, kaip priemonę veiksmingiau kovoti su suklastotų rinkimų ir netikrų stebėtojų įteisinimu tarptautiniuose forumuose, visų pirma JT, glaudų bendradarbiavimą ir veiklos koordinavimą;

y) JT žmogaus teisių taryboje propaguoti idėją parengti gaires dėl teisės dalyvauti rinkimuose, aktyviau įtraukiant vietos pilietinės visuomenės organizacijas; įvertinti galimybę toliau plėtoti ir susisteminti Bendrąją pastabą Nr. 25 dėl Tarptautinio pilietinių ir politinių teisių pakto 25 straipsnio, kad būtų įrodytas teisės dalyvauti ir žmogaus teisių bei demokratijos ryšys, siekiant atremti naujus iššūkius, įskaitant internetinę dezinformaciją ir stiprėjantį autoritarizmą;

z) pasmerkti tai, kad siekiant įteisinti rinkimus pažeidžiami tarptautiniu mastu nustatyti standartai; ypatingą dėmesį skirti naratyvams, kuriais kaip netikrų rinkimų teisėtumo šaltinis propaguojamos alternatyvios vertybės, pvz., normatyvinė nacionalinės teisės aktų viršenybė tarptautiniu mastu nustatytų standartų atžvilgiu, religinės ir tradicinės vertybės, kultūrinės ypatybės ar prioriteto teikimo vystymuisi darbotvarkės;

aa) vadovauti pastangoms užtikrinti didesnį JT tarptautinio rinkimų stebėjimo principų deklaracijos ir jai pritarusių bei rinkimų stebėjimo srityje veikiančių organizacijų darbo matomumą; apsvarstyti galimybę paraginti atnaujinti JT tarptautinio rinkimų stebėjimo principų deklaracijai pritarusių organizacijų sąrašą, kad būtų sustiprintas jo patikimumas ir nustatytas aiškus būdas atskirti tikras stebėjimo grupes nuo netikrų stebėtojų; laikytis panašaus požiūrio kalbant apie Vidaus rinkimų stebėtojų pasaulinį tinklą; išnagrinėti būdus, kaip pakirsti šešėlinių organizacijų ir netikrų stebėtojų teisėtumą;

ab) skatinti aiškiai nustatyti tarptautinius ir nacionalinius nešališkus rinkimų stebėtojus kaip žmogaus teisių gynėjus atitinkamuose daugiašaliuose forumuose ir palaikant ES ryšius su kitomis tarptautinėmis organizacijomis ir primygtinai reikalauti, jog nešališki rinkimų stebėtojai būtų reikiamai apsaugoti, kad jie galėtų nepriklausomai ir saugiai vykdyti savo pareigas;

2. paveda Pirmininkei perduoti šią rekomendaciją Tarybai ir Komisijos pirmininko pavaduotojui ir Sąjungos vyriausiajam įgaliotiniui užsienio reikalams ir saugumo politikai.